

Maarja koolis algab päev hingerahuga

Kellukese helin kutsub Tartu Maarja kooli lapsed ja õpetajaid saali. Algavat päeva ja kaaslasti tervitama. Küünlavalgus ja hommikusalm aitavad hingerahu leida ja keskenduda.

"Päev saab alguse tänu päikesevalguse lätte, hinge ja vaimu vägi annab jõu minu jalgadele-kätele," loevad lapsed ja õpetajad üheskoos. "Päeva heledas paistes imetlen inimjõudu, mille looja, su-lahkus mu hinge on külvanud..."

"Ma ei tea, kui palju keegi selle salmi sisust aru saab," mõtiskleb Tartu Maarja kooli juhataja Anne Daniel. "Kuid need sõnad, see mõte jääb ikka kusagile õhku." Maarja kooli tegevuse mõtteks on aidata raskete vaimupuuetega lastel elus hakkama saada. Sel kevadel saatis kool suvevaheajale 25 õpilast ja lasteaiamudilast.

Maarja koolis mõõdetakse aega pikemate sammudega kui ümberringi. Elurütmi määravad õpilased, kellest igaüks on väärt järele ootamist. Oskust hetkeks vaikida ja kuulata peab Anne tähtsaimaks — see annab võimaluse edasi minna. Paraku oli just seda oskust neile lastele kõige raskem õpetada.

"Enne, kui kooli avasime, viisime needsamad lapsed Otepäele laagrisse. Nad olid esimest korda kodust ära, ilma vanemateta," meenutab Anne paksu fotoalbumi lehitsedes. Nüüd, ligi kaks aastat hiljem, tunnistab ta, et see oli meeletus. "Õõsel üks laps lõpetas karjumise, teine alustas," räägib Anne ja imestab, et õpetajad pärast unetuid öid laiali ei jooksnud. Anne ise ei saanud neid aidata. "Pidin ehitajatel silma peal hoidma," naerab ta.

Õpetus läbi muinasjuttude

Vana Jaama mõisahooned on tänu Maarja koolile saanud täiesti uue, kaas-aegse, kuid väga loomuliku ilme. "Kui ma sellesse majja esimest korda sisse astusin, otsustasin endamisi, et siia peab tulema puuetega laste kool," meenutab Anne. "Mul tuli kohe silme ette pilt, milline see võiks välja näha." Ta tunnistab, et ei näinud või ei tahtnud toorkord näha, kui kohutavas olukorras vana maja tegelikult oli. Ega võtnud tõsiselt ka inimesi, kes teda hulluks nimetasid.

Mõte rajada kool raskete vaimupuuetega lastele, sündis Annel juba 1992. aastal, kui ta nõustas Tartu Invaühingu juures puuetega laste vanemaid. Umbes samal ajal kohtus ta Tartu pooljuhuslikult ühe Hollandi fondi juhatuse liikmetega. "Neile meeldis mu kooli idee väga," räägib Anne, "ja nad olid valmis seda toetama."

Peagi sai Anne (taas juhuslikult) teada, et Jaama mõisast kolib välja Vene sõjaväe lasteaed. Juhuslikult õnnestus tal kokku saada inimesega, kellel oli maja võti ja sinna sisse pääseda. 1993. aasta

Maarja kooli juhataja Anne Daniel ütleb, et puuetega laste õpetajad on ühekorraga näitlejad, kunstnikud, lauljad ja luuletajad.

MEELIS LOKK/POSTIMEES

augustis võeti maja Tartu linna bilanssi, tingimusega, et seal avatakse puuetega laste kool. Ehitustööd võisid alata.

Tänu Anne tookordsele hulljulgusele ning Hollandi ja Šoti sponsorite rahale tegutseb selles majas täna just selline kool, nagu Anne unistas. Lisaks seati ühes eramajas sisse hoidjakodu maalastele. Võimalus olla nädala sees ööd hoidjakodus säästab vanemaid 100–200–kilomeetristest edasi-tagasi sõitudest lapse koolitamise nimel.

Maarja koolis algab õpetus sellest hetkest, kui laps maja uksest sisse astub. Anne Danieli hinnangul pole tähtis mitte üksikute teadmiste ja oskuste omandamine, vaid tervikpilt, mis aitab elus võimalikult iseseisvalt toime tulla.

Maarja kooli õppekava sisaldab ehmatavalt lihtsaid põhimõtteid, kuid neist igaühel on sügav taust. Tunniplaanis on nagu tavakooliski emakeel, matemaatika, kunstiõpetus, muusikaõpetus, käsitöö, võõrkeeled. Ainult sisu tundub loovam ja elulähedasem. Arvutamist õpitakse koos rütmitajaga, võõra keele kõla jääb meelde laulude ja luuletuste kaudu, emakeele õpetus algab kujundite aimamisest jne. Nimetatud

õppeained pole Maarja koolis põhiained. Põhiaineteks on hoopis muinasjutud ja muistendid; loomalood ja legendid; maailma loomine, vanad ametid ja maja ehitamine; Põhjamaade mütoloogia. Just läbi nende avaneb lastele maailm oma mitmekesisuses.

Lisaks sellele õpivad lapsed ümbrust tundma, enda eest hoolitsema, kohvikus või muuseumis käima, sõbrale kingitust ostma.

Punasest kuubikust sünnib tulbiõis

Ühealised lapsed käivad Maarja koolis ühes klassis. "Kaheteistaastane on kaheteistaastane, ka siis, kui ta ei oska rääkida," on Anne veendunud. "Vanema klassi poisid on meil kõik eelpuberteetikut." Sellest on aru saanud ka vanemad, kes ei kohtle oma suuri poisse enam kui väiteid lapsi. "On väga oluline eristada lapse puuet ja tema isiksust," rõhutab Anne. "Jonnimise põhjuseks ei ole puue, vaid pahur tuju."

Ühte klassi on koondatud erineva haiguspildiga lapsed. Ravipedagoogilise filosoofia järgi, millest Maarja kool läh-

tub, mõjuvad erinevate haiguspiltidega lapsed vastastikku teraapiliselt.

Autistlik laps näeb—kuuleb kõike, aga ta on oma sisemuse müüride taha peitnud ega taha maailmaga kontakti võtta — see on talle liiga raske. Down seevastu ei sea endale üldse piire, ta jookseb võõrast inimest kallistama nii kolmeselt kui kolmekümneselt. "Ravipedagoog peab aitama autisti müüride vahelt välja kangutada, downil aga maailma ja enda vahele piire tõmmata," selgitab Anne. Kõigis inimestes on need kaks "pilti" olemas. Igaüks on kogenud nii ülevoolavat õnne kui soovi endasse kapselduda. "Ainult et meie saame sellest pildest ise välja tulla, neid lapsi hoiab aga puue äärmuses kinni," selgitab Anne.

Ravipedagoog peab avastama lapse tugevaima külje ja selle kaudu teda aitama. Enamik Maarja kooli lastest on kõnetud. Üks laps ei oska kolme sõnagi ritta panna, kuid laulab peast järele raadiost kuulnud laule, ükskõik mis keeles. "Tal on väga hea mehaaniline mälu," selgitab Anne, "kuid selline laulmisoskus ei aita teda. Läbi laulmise tuleb ta kõne juurde tuua." Maarja kooli õpetaja peab olema näitleja, kunstnik,

laulja, luuletaja...

"Meie kool ei ole lõbus äraolemise koht," rõhutab Anne. "Igal tegevusel on oma tähendus." Näiteks maaliterapia ei ole lihtsalt joonistamine. Kui autistlik laps, kes on väga kinni kindlates kujundites, maalib paberile kuupe ja ringe, tuleb tal aidata need veega laiali hajutada. Punasest kuubist saab nii tulbiõis. "Kõige tähtsam on vabastada autist vormidest, panna ta hingama, ilu ja liikuvust märkama," selgitab Anne. "Selleks kõige on vaja superinimesi, õnneks on nad olemas," lisab ta mõttesse vajudes.

Maarja kool on puuetega lastele turvaline paik, kus nendega arvestatakse. Mis saab aga tänastest õpilastest siis, kui nad täisealisteks kasvavad? "Meil on plaanis oma kool kümneklassiliseks laiendada," räägib Anne Daniel. "Maja on juba välja vaadatud, siinsamas kõrval. Küllap tuleb hakata jälle raha otsima ja ehitama." Hiljem oleks vaja noortele luua elamis- ja töövõimalusi, nii maal kui linnas, sest valikuvabadus peab olema, leiab Anne. Maakoduks on talu juba silmapiiril olemas..